

Nina Krmac
Majda Cencič

Kvalitativno pedagoško raziskovanje

Od ideje do podatkov

Knjižnica Ludus · 40 · ISSN 2536-1937
Urednica zbirke · Silva Bratož

Kvalitativno pedagoško raziskovanje

Od ideje do podatkov

Nina Krmac
Majda Cencič

**Kvalitativno pedagoško raziskovanje:
od ideje do podatkov**

Nina Krmač in Majda Cencič

Recenzenta · Jasna Mažgon in Anita Trnavčević

Oblikovanje in tehnična ureditev · Alen Ježovnik

Lektoriranje · Davorin Dukič

Knjižnica Ludus · 40 · ISSN 2536-1937

Urednica zbirke · Silva Bratož

Izdala in založila · Založba Univerze na Primorskem

Titov trg 4, 6000 Koper · hippocampus.si

Glavni urednik · Jonatan Vinkler

Vodja založbe · Alen Ježovnik

Naklada · 200 izvodov

Koper · 2022

© 2022 Univerza na Primorskem

*Izid monografije je finančno podprla Javna agencija
za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz sredstev
državnega proračuna iz naslova razpisa
za sofinanciranje znanstvenih monografij*

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.012

303.022:37

KRMAC, Nina, 1988–

Kvalitativno pedagoško raziskovanje : od ideje do podatkov /

Nina Krmač, Majda Cencič. – Koper : Založba Univerze na Primorskem, 2022. –

(Knjižnica Ludus, ISSN 2536-1937 ; 40)

ISBN 978-961-293-181-0

COBISS.SI-ID 134696963

Kazalo

Seznam slik in preglednic · 7

Predgovor · 9

1 Raziskovanje · 11

Primarna raziskovalna radovednost · 11

Znanstveno raziskovanje · 12

Interdisciplinarnost in transdisciplinarnost raziskovanja · 15

Pedagoški delavci in raziskovanje · 16

2 Paradigme pedagoškega raziskovanja · 23

Pogledi na paradigme · 23

Interpretativizem · 25

Pedagoško raziskovanje · 27

Kvalitativno raziskovanje · 31

3 Proces in prve stopnje kvalitativnega pedagoškega raziskovanja · 37

Proces in stopnje kvalitativnega raziskovanja · 37

Tema, okvirna opredelitev problema, namen, cilji in raziskovalna vprašanja · 38

Študij virov in literature · 46

4 Izbor vključenih v raziskavo · 49

Priročni izbor · 49

Namenski izbor · 50

Kvotni izbor · 50

Teoretični izbor · 50

Snežna kepa · 51

Število vključenih oseb · 52

Teoretična zasičenost · 53

Vstop v prakso ali na teren · 53

5 Zbiranje kvalitativnih podatkov · 55

Nekateri metodološki pojmi · 55

Intervju na področju kvalitativnega raziskovanja · 58

Opazovanje v kvalitativnem raziskovanju · 80

Dokumenti in dokumentarno gradivo · 92

Anketa v kvalitativnem raziskovanju · 95

Triangulacija · 97

Še nekateri pripomočki zbiranja podatkov · 101

Sklepne misli · 113

Literatura · 115

Recenziji · 133

Seznam slik in preglednic

Slike

- 1.1 Primer delitve raziskovanja · 12
- 1.2 Vede ali znanosti in različne povezave med njimi · 15
- 1.3 Ključni pojmi strokovnih delavcev o pomenu raziskovanja za posameznika · 18
- 2.1 Osnovni metodologiji pedagoškega raziskovanja · 27
- 2.2 Predstavitev dinamičnega ravnotežja kvalitativne in kvantitativne metodologije · 29
- 2.3 Metodologije pedagoškega raziskovanja · 30
- 2.4 Zaporedno kombiniranje metodologij pedagoškega raziskovanja s primeri pedagoških raziskav · 30
- 2.5 Vzoredno kombiniranje metodologij pedagoškega raziskovanja s primeri pedagoških raziskav · 30
- 2.6 Tri ključne razlike med kvalitativnimi in kvantitativnimi raziskavami · 33
- 3.1 Krožni ali ciklični proces raziskovanja · 37
- 3.2 Postopnost prve stopnje kvalitativnega pedagoškega raziskovanja · 46
- 5.1 Metodi na področju kvalitativnega raziskovanja · 56
- 5.2 Razčlenitev intervjuja v kvalitativnem raziskovanju glede na izpostavljene elemente · 66
- 5.3 Temeljne stopnje izvedbe intervjuja · 71
- 5.4 Diagram predstavitve poteka tehnike delfi · 79
- 5.5 Vloge opazovalca v procesu kvalitativnega raziskovanja in vrste opazovanja · 84
- 5.6 Povečevanje vloge sodelovanja in zmanjševanje vloge opazovanja · 84
- 5.7 Skupini pripomočkov, ki jih uporabimo pri opazovanju · 89
- 5.8 Shema triangulacije kot kombinirane tehnike zbiranja podatkov · 98

Preglednice

- 2.1 Pozitivizem, interpretativizem in pragmatizem · 24
- 2.2 Prednosti in slabosti kvantitativne in kvalitativne metodologije · 28
- 2.3 Prevladujoči način raziskovanja pri kombiniranju metodologij · 31
- 3.1 Osnovne stopnje kvalitativnega pedagoškega raziskovanja · 37
- 5.1 Delitev pisnih dokumentov · 93

Predgovor

Uvodna ideja je bila, da napiševa knjigo, ki bo zajela celotno kvalitativno raziskovanje, a kaj kmalu se je izkazalo, da je ena knjiga premalo. Raziskovanje in predstavljanje vsebin je pokazalo, da je o kvalitativnem raziskovanju treba še kaj razmisliti in šele nato predstaviti ter napisati. Zato je osnutek knjige iz dneva v dan postajal obsežnejši, čeprav je bilo zapisanih le nekaj stvari od tistega, kar sva imeli namen vključiti, poudariti in morda tudi razjasniti. Tako sva se odločili, da najino raziskovanje in pisanje o kvalitativnem raziskovanju ločiva na dva ali tri dele.

Besedilo je tako uvod v proces kvalitativnega raziskovanja, od predstavitve nekaterih pojmov, teme, problema, namena, ciljev, oblikovanja raziskovalnih vprašanj, vključevanja sodelujočih do predstavitve nekaterih tehnik in pripomočkov, ki jih lahko uporabimo, da pridemo do podatkov. Ostale so nam še druge stopnje procesa, ki jih imava namen predstaviti javnosti in zanje navdušiti raziskovalce in/ali učitelje ter študente, predvsem obdelava kvalitativnih podatkov in njihova predstavitev.

Besedilo je najino skupno delo, saj se strinjava s trditvijo, da dve glavi več vesta kot ena sama. Delo je nastalo tudi z upoštevanjem in vključevanjem vseh, ki so pri nas, zlasti na pedagoškem področju, pisali o tej temi. Poskušali sva upoštevati našo, slovensko, pedagoško raziskovalno tradicijo, ki ima kar dolgo zgodovino, saj se je kvalitativno pedagoško raziskovanje začelo tudi pri nas razvijati skoraj sočasno z razvojem po svetu. Pri pisanju sva tako upoštevali kvalitativno pedagoško metodološko zgodovino, naše okolje oziroma prostor – tu izpostavlja zlasti Univerzo na Primorskem, Pedagoško fakulteto (UP PEF) – pa tudi razvoj na drugih družboslovnih področjih v Sloveniji in po svetu. Glede na sintezo in upoštevanje vseh navedenih dejavnikov je nastalo to besedilo.

Zahvaljujeva se našim učiteljem oziroma profesorjem, ki so nas vpeljali v metodologijo pedagoškega znanstvenega raziskovanja. Po abecedi izpostavlja: dr. Branko Čagran, dr. Borisa Kožuha, ddr. Barico Marentič Požarnik in dr. Janeza Sagadina. S hvaležnostjo se jih spominjava in zahvaljujeva za njihovo pedagoško ter znanstveno delo na področju metodologije pedagoškega raziskovanja. Zato je to najino delo posvečeno prav njim.

Kolegicam in kolegom na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, na Oddelku za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete in Pedagoški fa-

kulteti Univerze v Ljubljani ter tudi na Oddelku za pedagogiko Filozofske fakultete in Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru pa želiva, da bi imeli zvedave in hvaležne študente ter kolege, ki bi jim sledili na področju pedagoškega raziskovanja in ga razvijali naprej.

Omeniva naj tudi dr. Blaža Meseca, ki je pomembno vplival na razvoj pedagoškega kvalitativnega raziskovanja pri nas, ter dr. Janeza Vogrinca, ki je izdal knjigo o kvalitativnem raziskovanju na pedagoškem področju. Posebna zahvala pa gre recenzentkama, dr. Jasni Mažgon in dr. Aniti Trnavčević, ki sta tudi strokovnjakinji na področju kvalitativnega raziskovanja. Njima se lepo zahvaljujema za skrben pregled, koristne nasvete in predloge, ki so izjemno pripomogli k izboljšanju nastalega dela.